

Arra kérjük ezért lapunk igen tisztelt olvasóit: *gyűjtésük gondosan az erre vonatkozó adatokat a most elkövetkező termelési időny alatt, hogy szükség esetén tavasszal azokat fölhasználhassuk.*

Biró Zoltán.

*

Zur Festsetzung der Brennholz-Höchstpreise. Von Z. Biró.

Die durch den Landeskommissar für Preisüberwachung am 1. Dezember erfolgte Regelung ist das Ergebnis eingehender Erwägungen, bei welchem die Interessen der Forstwirtschaft mit denen des Handels und der Verbraucher in Einklang zu bringen waren. Nun sind die für eine gesunde Weiterentwicklung nötigen Grundlagen geschaffen und wenn die Betriebe im Laufe des Winters verlässliche statistische Angaben über die Gestehungskosten sammeln, dürfte die Berücksichtigung dieser gehofft werden.

*

À propos de la fixation des prix maxima pour le bois de chauffage, par Z. Biró.

Analyse de l'ordonnance gouvernementale du 1er décembre.

*

The Settlement of the Highest Prices of Fire-Wood. By Z. Biró.

The official regulation, issued on the 1st of December is discussed in detail.

Száz év távlatából.

(Emlékezés Greiner Lajosról.)

Írta: Fekete Zoltán.

Elöttem fekszik *Greiner Lajos* erdőtanácsosnak, a *Coburg-hercegi uradalma* egykori erdőigazgatójának 100 év előtt kiadott munkája: „*Beiträge zur Kenntnis und Verbesserung des ungarischen Forstwesens und des Forstwesens im allgemeinen, Pesth, 1839.*“

Úgy vélem, mind tartalmának érdekessége, mind az írója iránti kegyelet szempontjából megérdemli ez a könyv, hogy azzal most, évszázados évfordulóján, ha röviden is,

foglalkozzunk s vizsgáljuk, milyenek voltak az akkori idők egyik kiváló szakemberének meglátásai és elgondolásai korára s a jövőre nézve. A 100 év előtti erdőgazdasági viszonyok vázlatos megismerése nem lehet érdektelen a mai kor szakemberére sem.

Greiner Lajos 1797-ben született s 1828-ban került Magyarországra. Azelőtt a *Coburg*-hercegi uradalmak Stájer-országi részein volt erdőrendező. Magyarországra történt áthelyezésével kapcsolatban, 31 éves korában a hazai *Coburg* uradalmak erdőgazdaságának igazgatásával bízták meg.¹

Már ez a körülmény magábanvéve is *Greiner* kiválósága mellett szól, mert nyilvánvaló, hogy egy ilyen tekintélyes, több mint 140 ezer k. holdas uradalom vezetőjét a birtokos saját érdekében is igyekezett jól megválasztani. De későbbi tevékenysége aztán minden tekintetben teljesen igazolta a választás helyességét. *Greiner* a gondozására bízott erdőgazdaságot hatalmasan fellendítette, a szakszerű gazdálkodás alapját megvetette s az erdők rendszeres használatát nagyszabású erdőrendezői munkásságával biztosította. Ebben az irányban hervadhatatlan érdemeket szerzett, melyeknek hatása messze az uradalom keretein túlmenőleg érvényesült, az egész magyar erdőgazdaság javára.

Ki nem ismeri például az 1896-ban megjelent *Coburg*-hercegi „Fatermési táblákat“, melyeknek anyagát *Greiner Lajos* gyűjtötte össze nagy szakértelemmel, közel 50 évi céltudatos munkával?² Ezeket még ma is szívtében használják Magyarországon s jobb hazai fatermési tábláink ezidőszereint nincsenek is.

¹ V. ö. a hercegi erdőigazgatóság 1896-ban Budapesten megjelent kiadványával: „Fülöp Szász-Coburg-Gothai herceg offensege magyarországi erdősegeinek, erdőkezelésének, erdőgazdálkodásának, vadászati s halászati viszonyainak leírása“. Ezenkívül I. Szénássy Béla hgi erdőrendező ismertetését („Az erdők térfoglalása a Coburg-hercegi uradalmaknak erdészeti kezelés alatt álló területein“) a „Magyar Erdész“ 1913. évi kötetében.

² *Greiner* még a bécsi mértéket alkalmazta. Az először 1886-ban és másodszor 1896-ban kiadott fatermési táblákat az ő adatai alapján a fia, ifj. *Greiner Lajos* vezetése alatt álló *Coburg*-hercegi erdőrendezőség állította össze. Az 1887-ben megjelent akác-fatermési táblák adatai már későbbi gyűjtések eredményei.

Jeles munkái még: „*Forst-Statistik des waldreichen Gömörer Comitates in Ungarn, Pest, 1873*“, továbbá: „*Grundzüge zu dem Forst-Taxationsverfahren stb. Pest, 1873*“. Az ő terve alapján készült a Coburg-hercegi uradalom első részletes nyilvántartási utasítása is a hetvenes években („*Instruktion zur Führung der Forstertrags-Kontrolle in den Hochwaldforsten stb.*“). Számos magas színvonalú közleménye jelent meg német nyelvű folyóiratokban. Saját képletes hozadékszámítási eljárása is volt.³

Mindezek azt bizonyítják, hogy *Greiner* nagytudású, tág látókörű szakember volt, kinek megállapításai mindenestre megbízhatók és értékesek. Áll ez akkor is, ha azok főképen a coburgi uradalomban szerzett tapasztalatokon nyugszanak, mert ne feledjük, hogy ez a hatalmas erdőbirtok hét vármegye területére terjedt ki s a Királyhegy 2000 méter magasságot megközelítő gerincétől a Duna—Tisza közének homokos lapályaig ereszkedett alá. Tehát majd minden hazai erdőszintáját felölelt s részleteiben a legváltozatosabb viszonyokat mutatta.

Az, aki ezeket az erdőségeket bejárta s azok viszonyaival az évtizedekig tartó erdőrendezési munkák kapcsán a legalaposabban megismerkedett, mindenestre hivatott volt arra, hogy a hazai erdőgazdasági viszonyok képét megfesse és az akkori idők magyar erdészetről bírálatot mondjon.

Magyarország általános erdőgazdasági viszonyaival mindjárt könyve elején foglalkozik s összehasonlítja azokat a németországiakkal. Lényegesebb megállapításai a következők:

Az erdészeti tudományok bölcsője Németország. Onnan terjedtek azok át Magyarországra is. Téved azonban, aki ezeket a tanokat minden további nélkül át akarja ide ültetni. Az itteni viszonyok lényegesen különböznek a németországiaktól, azért azokhoz megfelelően alkalmazkodni kell. A jövő sikere érdekében szükségesnek találja a szerző a fennálló különbségeket ismertetni:

³ L. Fekete „Erdőrendezéstan“-át (357. old.).

1. Magyarországon a jobbágnak nincs saját erdeje. Szükségletét szolgalmi jogosultsága alapján elégíti ki. Így voltaképpen birtokostársává válik az erdő urának. Németországban majd minden parasztnak saját erdeje van s a szolgalmak általában ritkák.

2. Németországban az erdőterületet a többi művelési ágtól élesen elkülönítették. Magyarországon ebben a tekintetben rendezetlenek az állapotok, ami sok zavarra ad okot.

3. Magyarországon sok a közbirtokosság, megfelelő vezetés nélkül. Ezek az erdők siralmas állapotban vannak. Németországban jóval kevesebb az ilyen természetű erdő s állapotuk jobb.

4. Hasonlóan mostoha elbánásban részesül nálunk a nagyszámú elzálogosított erdőbirtok is. Odaát ilyesmiről alig van szó.

5. Németországban a hegyvidéki erdőket nem tarolják olyan kíméletlenül mint itt és sokkal inkább figyelemben részesítik a hegyi lakosság létérdekeit.

6. Magyarországnak a síkon és a dombvidéken sok jótalajú erdeje van. Ezek irtása és átalakítása mezőgazdasági területté itt nem jár olyan káros következményekkel, mint Németországban, ahol a talaj sokkal rosszabb.

7. Előnye Magyarországnak Németországgal szemben, hogy tutajozható folyói olcsó szállítást biztosítanak s így az erdőtlen alföldi részek faszüksége is aránylag könnyen kielégíthető.

Magyarország erdőgazdasági szempontból két részre osztható: a hegyvidékre és a lapályra. Az utóbbin az erdőgazdaság érthető okokból sohasem fog úgy fellendülhetni, mint a hegyvidéken.

8. Németország lakossága sűrű s aránylag kevés a mezőgazdasági területe. Magyarországon az utóbbi a lakosság számához képest nagy fölöslegben van (!). A munkaerő viszont kevés.

9. Németországban az erdőkárosítókat szigorúbban büntetik s a fatolvajokkal és erdei kihágókkal nem bánnak olyan enyhén, mint nálunk. Németországban általában magasabb fokon áll a tulajdon tisztelete és jobban érvényesül

az enyém-tied elve. Nálunk ebben a tekintetben hátráltatja a fejlődést a jobbágyi rendszer s az ezzel járó szolgalmi jog.

10. Németországban mindazokban az állami hivatalokban, amelyeknek az erdészettel valamelyes vonatkozásuk van, erdész szakembereket is alkalmaznak, akik a gazdálkodás rendje és az erdők védelme fölött általános felügyeletet gyakorolnak. Nálunk ez nincs így s ezért az erdők szakszemélyzetükkel együtt igen magukra hagyatva állanak.

11. Németországban tíz nyilvános és több magán-erdészeti felső tanintézet van s azonkívül az egyetemeken is vannak erdészeti tanfolyamok. Nekünk csak egy ilyen tanintézetünk van Selmecbányán, de azt olyan kevesen látogatják, hogy ilyen módon Magyarországnak sohasem lesz megfelelő számú hazai nevelésű szakembere.

12. Németországban az erdészeti szakirodalom virágzik, nálunk alig ír és olvas valaki, stb.

Ha *Greiner* 12 pontja fölött gondolkozunk, megállapíthatjuk, hogy a felsorolt hiányok közül egyik-másik még ma is fennáll. De másrészt a nagy haladás is kétségtelen. A történelmi események okozta változásokat természetesen ki kell kapcsolnunk az összehasonlításból. Erdészetünk színvonala ma is a németeké alatt áll, de nem annyival, mint 100 évvel ezelőtt.

Az észszerű gazdálkodás alapfeltételének *Greiner* a szakképzett személyzet alkalmazását tartja, feltéve, hogy ez a személyzet megfelelő fizetést kap és mind felettes hatósága, mind a birtokos részéről a kellő megbecsülésben és igazságos elbánásban részesül.

A tisztviselőknak *tudományosan képzett* szakférfiaknak kell lenniök. Magyarországon ebben a tekintetben — úgymond — igen nagyok a hiányok. Kérdés, hogy lehetne ezen segíteni? Vagy a selmeci tanintézetben végzetteneket kellene megfelelő számban alkalmazni, vagy német szakembereket szerződtetni, vagy a személyzetet házilag nevelni, illetőleg esetleg másutt képeztetni ki.

A selmeciek nagy előnyéül tudja be nyelv- és helyismeretüket. Sajnos, az ő szakismereteik nem olyan sokoldalúak, mint az idegenekéi. Itt azok megszerzéséhez keve-

sebb alkalmuk is van. S hogy munkakedvük sem egészen megfelelő, annak oka abban is keresendő, hogy Magyarországon az erdészeti szakot még általában nem értékeli eléggé.

Különösen dicséri a csehországi szakembereket, de hozzáteszi, hogy azok nem tévesztendőek össze a csehjágerokkal. Hazai alkalmaztatásuk azzal a veszéllyel jár, hogy a helyi viszonyok nem ismerése olyan balsikereket eredményezhet, amelyeknek erkölcsi visszahatásaképpen az illetők maguk is könnyen elkedvetlenedhetnek. Ezért üdvösnek tartja, ha a hazai és külföldi személyzet vegyesen nyer alkalmazást, mert ebből mind a két résznek csak haszna van.

Az erdőőrző és munkafelügyelő személyzettől (*Hetzer, Waldhüter, Waldheiden* stb.) nem kíván semmiféle tudományos előképzettséget, sőt azt nem is tartja ajánlatosnak, mert a nagyobb előképzettség az igények fokozásával jár. Erdőőrnek olyan személy alkalmazandó, aki a felvételnél még fiatal, erőteljes testalkatú s lehetőleg tekintélyes megjelenésű. Ha vadász, annál jobb, mert ez biztosíték arra, hogy szívesen jár kint. Semmiesetre se legyen iszákos, mert az ilyenek megbízhatatlanok. Lehetőleg tudjon egy keveset írni és olvasni is. Ami tudásra egyébként szüksége van, azt gyakorlati nevelés útján sajátíthatja el.

Nagyon megnehezíti az erdők megőrzését az úrbéri rendszer, mert a szolgálatra jogosultak állandóan járják az erdőt és igen sok visszaélést követnek el.

A vadászok csoportja mintegy átmenetnek tekinthető a képzett szakemberek és az őrszemélyzet közt. Ők vannak gyakran megbízva az őrzési teendőkkel és a kezelési munkák végrehajtásával is. Ezek közt sok a műveletlen, durva elem, de kétségtelen, hogy az erdők védelmében vannak érdemeik, sőt egyesek közülük, gyakorlatilag szerzett képzettségükkel, értékesebb teljesítményeket tudnak felmutatni, mint azok a sokat tanult, de kényes tisztviselők, akik nem is mennek ki szívesen az erdőre, különösen rossz időben. Mindamellett mégsem ajánlja, hogy új szervezés esetén a vadászok osztálya fenntartassék. Őva int a kétes megbízhatóságú, vándorló „koldus vadászok” alkalmazásától.

Az ország vadászati viszonyairól szólva elmondja, hogy szakszerű vadászat csak kevés helyen van, igen sokan teljesen tetszésük szerint vadásznak, amikor és ahogyan jól esik nekik, anélkül, hogy vadászszabályokhoz kötnék magukat. Minthogy pedig az érvényben lévő törvények értelmében a földbirtoknak mintegy felén teljesen szabadon űzhető a vadászat, azért a jó vadállomány általában ritka. Külön vadászati személyzetre nem igen van szükség, mert a vadászati teendőket *az erdészeti személyzet is egészen jól elláthatja*. Fejtegetése végén melegen ajánlja ezt az utóbbi megoldást, mint a legelőnyösebbet.

A hazai szakirodalom kezdetlegességéből származó hátrányok kiküszöbölésére szükségesnek tartja, hogy: 1. Hívják fel a lapok és könyvkereskedők figyelmét minden adódó alkalommal az erdészeti irodalom termékeire. 2. Köteleztessék minden magasabbrangú erdészeti tisztviselő a legjobb szakmunkák megszerzésére, hogy magát továbbképezhesse. 3. Minthogy a fiatalabb tisztviselők javadal-mazása a mindennapi kenyér megszerzését is alig biztosítja (semmi sem új a nap alatt!), azért vállalják a szakmunkák megszerzésével járó kiadásokat a birtokos urak. Ez az áldozat sokszorosan megtérül! 4. Ahol mindezek lehetetlenek, ott alakuljanak *olvasóköri*ek. Azok keretén belül a tagokat nem terhelik elviselhetetlen költségek.

Ezután tanácsokkal szolgál arranézve, milyen könyveket és folyóiratokat legcélszerűbb megszerezni és tanulmányozni. Van ezek közt magyar vonatkozású is.⁴

Ezt követőleg mintegy 80 oldalon ismerteti az üzem-terv elkészítésének módját, különös tekintettel a nagyobb erdőbirtokokra. Ez a rész tulajdonképpen erdőrendezési utasítás jellegével bír s magában foglalja a felmérésre és térképezésre vonatkozó tudnivalókat is.

Messzire vezetne, ha erről bővebb kivonatban számolnék be. Csak általánosságban állapítom meg, hogy ez a rész is *Greiner* nagy tájékozottságáról, elméleti és gyakor-

⁴ Hubeny: „Die vorzüglichsten Ursachen des schlechten Zustandes von vielen ungarischen Forsten, nebst Vorschlägen zur Abhülfe. Pesth 1835.“

lati tudásáról és kiváló erdőrendezői érzékéről tesz tanúságot. Az, hogy ajánlott eszközei a 100 év előtti világból valók s ma már elavultak, az utasítás lényegi értékéből nem von le semmit. Súlyt helyez az egyszerűsége s tekintettel a hazai erdőrendezés rengeteg teendőjére, a gyakorlatot minden felesleges munkától igyekszik megkímélni.

Az üzem módok közül a szálerdőt helyezi előtérbe mint olyat, amely a jövedelem és a közgazdasági érdekek szempontjából is a legjobban megfelel. Hangoztatja a gyérítések nagy előnyeit. A vágásforduló megválasztásában mérsékletre int. A tölgy számára 100, a bükkre 90, a lú- és jegenyefenyő számára 80, a vörösfenyőre 70 éves vágáskort tart legelőnyösebbnek. Megjegyzi azonban, hogy ott, ahol nagyobb méretű szerfára van szükség, ezek a fordulók kivételiesen felemelhetők. A nyárfa legegyszerűbb fordulóját általánosságban 60 évre teszi, bár kedvező körülmények közt jóval alacsonyabb lehet. Dícséri a kanadai nyárt.

A gazdasági beosztás és a vágássorrend megbeszélése után az évi hozadék meghatározását tárgyalja. Ebben is igyekszik a hazai erdők rendezetlen állapotához alkalmazkodni s a legegyszerűbb, de nagyjából mégis célhoz vezető megoldást megtalálni.

Munkája függelékében gyakorlati feladatot is mutat be, amilyent — mint mondja — eddig még sehol sem közöltek.

1843-ban jelent meg a munka folytatása egy tekintélyes (160 oldalra terjedő) kiadvány alakjában, amely ugyancsak a hozadékszámítási eljárással foglalkozik. Azután megtanít arra, hogyan lehet a hozadékok tartamosságát biztosítani, illetőleg a szükséghez képest emelni vagy csökkenteni. Itt behatóan ír a növedékszámításról is. Beszél a fa-tartalékokról. Külön tárgyalja az előhasználati hozadék meghatározásának módját. A munkát a szerző faállomány-osztályozó táblái,⁵ alakszám- és körlaptáblái, valamint térképek és rajzok zárják le.

⁵ Ezeket egy kis számításal fatermési tábláknak is lehet használni. Érdekes viszonyszámokat tartalmaznak, melyek alapján a jelen méretekből a jövőbeliek határozhatók meg.

A harmadik rész (II. kötet 1. füzet) 120 oldal terjedelmű. Ennek első része az erdei károk becsléséről, a második az erdősítési tervről, a harmadik az erdei rendőrségről szól. Mindmegannyi érdekes fejtegetésekkel átszőtt tanulmány és helyzetleírás, melynek erdészetünk történetírói kitűnő hasznát vehetik. Ennek a kötetnek a végén is több hasznos táblázatot találunk.

Greiner német származású volt. De évtizedeken át tett kiváló szolgálatokat a magyar erdészetnek. S hogy érzésében is meghajolt az előtt a szellem előtt, amely őt a magyar földön körülvette, mutatja, hogy bár eleinte szűkségből német szakembereket hívott meg, később minden üres állást hazai erőkkal töltött be, s a hiányok pótlásáról úgy gondoskodott, hogy az uradalom költségén a selmecbányai erdészeti akadémián képeztetett ki fiatalembereket.

Ötvenöt évi magyarországi szolgálat után, mint hajlottkorú aggastyán vonult nyugalomba s két évvel rá költözött el az élők sorából. A magyar föld adott neki örök pihenőt.

Most, amikor egy évszázad távlatából tekintünk vissza tevékeny szellemének első nagyobb írott termékére s azon keresztül bepillantunk hazánk erdészetének történetébe, hajtsuk meg előtte kegyeletünk zászlaját s helyezzük el emlékezésünk koszorúját az ő csendes jolsvai sírjára.⁶

Ein Zentenarium. Von Prof. Z. v. Fekete.

Weiland *Ludwig Greiner*, ehemaliger Forstdirektor der Fürst Coburgschen Domäne, ein hervorragender Fachmann von weitem Gesichtskreis, veröffentlichte im Jahre 1839 unter dem Titel „Beiträge zur Kenntniss und Verbesserung des ungarischen Forstwesens und des Forstwesens im allgemeinen“ ein sehr interessantes Werk, das vom Verf. eingehend besprochen wird.

⁶ Síremlékének felirata: *Ludwig Greiner, herzoglich-Coburgscher Forstrat a. D., Ritter des herzoglich Sachsen-Ernestinschen Hausordens, Inhaber des goldenen Verdienstkreuzes mit der Krone, entrissen dem Kreise seiner Lieben am 28-ten Oktober 1882, im 85-ten Jahre seines thatreichen, segenvollen Lebens.*

Un centenaire, par le Prof. Z. de Fekete.

En 1839, Louis Grein a publié sur la sylviculture hongroise un ouvrage que la postérité aurait tort d'oublier.

A Centenarian. By Prof. Z. de Fekete.

The famous Hungarian forester *L. Greiner* published in 1839 an interesting book about Hungarian forestry, which is now dealt with appreciation by the author.

A „Deutscher Forstverein“ 1939. évi nagygyűlése.

Írta: Dr. Mihályi Zoltán.

A világpolitika eseményeinek rohanó áradatában már szinte időszerűtlennek tetszik ez a beszámoló, amely még a békés, termékeny munka nagyszerű képét idézi emlékezetembe.

De tartozom a jelentéssel egyesületünknek, amiért lehetővé tette számomra, hogy újabb részleteit ismerhessem meg hatalmas szomszédunk erdőgazdaságának és úgy érzem, olvasóinkat is érdekelni fogja, — legalább részben — amit odakint láthattam.

Az összejevetelt Németország „*Grossdeutsche Reichstagung der Forstwirtschaft*“ néven a megnagyobbodott birodalmi erdőgazdaság bemutatásának tervezte. A rendezéshez nagyon értenek odaát, tudtuk tehát, hogy az most is kifogástalan lesz, de amit ebben az évben a *Deutscher Forstverein* külsőségeken és tartalomban nyújtott, az minden várakozást feülmúlt.

A gyűlést jól szervezett propaganda előzte meg és miután az államerdészet minden ágazata — még az alárendeltebb hatóságok is — hivatalból küldték el képviselőiket, igazán nem csodálhatjuk, hogy a résztvevők száma jóval meghaladta a kétezret.